

УДК 657.1

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ВІДХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ

КОСТЯНТИН БЕЗВЕРХИЙ,
канд. екон. наук,
головний бухгалтер
ТОВ «Нью-Паріс», м. Київ

У статті розглянуті деякі особливості організації і методики обліку виробничих відходів підприємств різних галузей економіки. Дослідження особливостей організації і методики обліку виробничих відходів підприємств в умовах інституційних перетворень здійснюється в нерозривному зв'язку з виробничими та інтеграційними процесами, що властиві даному періоду історичного розвитку суспільства. Доповненням до роботи є ґрунтовний аналіз питання, що дозволило визначити проблему організації і методики обліку відходів підприємств, оскільки дане питання є недостатньо врегульованим на рівні нормативно-правових документів. Наведено класифікацію відходів виробництва та джерела їх утворення, що дає можливість ґрунтовно розкрити порядок відображення фактів господарського життя підприємства з обліку відходів для цілей складання фінансової та податкової звітності.

Ключові слова: облік, відходи, організація, методика, класифікація, джерела, алгоритм.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В сучасних умовах господарювання все частіше піднімається питання збереження навколишнього середовища. Це змушує підприємства різних галузей економіки приділяти належну увагу формуванню та утилізації відходів. Великі обсяги їх утворення та нагромадження зумовили загострення економічних, екологічних, соціальних, стратегічних проблем та вимагають термінових заходів. Побудова ефективної системи управління фактами господарського життя підприємства з відходами виробництва передбачає наявність відповідної інформаційної бази на основі даних екологічно-орієнтованого обліку і контролю. За такого поєднання можливо забезпечити ефективне використання відходів, що сприяє покращенню екологічної ситуації. Звідси, неабиякого значення набуває питання особливостей організації і методики обліку відходів підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розгляду організації і методики обліку відходів підприємств у різні часи займалися вітчизняні вчені-економісти, зокрема С. Биховець, О. Боднар, Ф. Бутинець, С. Голов, Л. Гуйда, З. Гуцайлук, І. Замула, О. Золотухін, Ю. Кондратьєва, Н. Коніщева, Ю. Кульков, С. Михалевич, Ю. Паламаренко, Н. Пилипів, О. Руденко, О. Сайко, Л. Саченок, Н. Светлова, Т. Сторожук та інші. Проте, на сьогодні, в науково-практичній літературі питання особливостей організації і методики обліку відходів підприємств не знайшло широкого відображення. Отже, це питання є актуальним для подальшого дослідження та проведення науково-практичних дискусій.

дження та проведення науково-практичних дискусій.

Метою даного дослідження є вдосконалення організації і методики обліку відходів підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Перш ніж розглянути особливості організації і методики обліку виробничих відходів підприємств, слід навести динаміку утворення виробничих відходів в Україні за 2000 – 2011 роки (рис. 1).

Кількість утворених відходів в Україні, як видно з рис. 1 знизилась у 2011 р. в порівнянні з 2000 р. на 45,10 % або на 1178,7 тис. т. Це свідчить про значне скорочення утворення виробничих відходів, а відповідно й активності підприємств у сфері переробки відходів.

У відповідності до ст. 1 Закону України «Про відходи» від 08.03.1998 р. № 187/98 відходи – будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення [2].

Для відображення в бухгалтерському обліку виробничих відходів (як будь-яких речовин, матеріалів і предметів, що утворюються у процесі діяльності підприємства і не мають подальшого використання за місцем утворення чи виявлення та яких їх власник повинен позбутися шляхом утилізації або видалення) пропонується узагальнити їх класифікаційні ознаки (табл. 1).

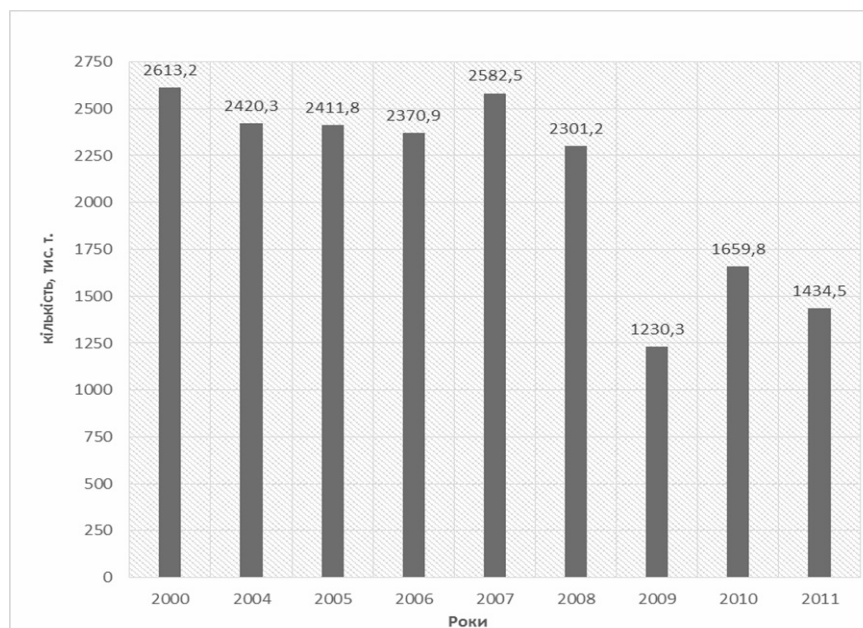

Рис. 1. Динаміка утворення відходів I-III класу небезпеки в Україні за 2000–2011 роки [1, с. 520]

Таблиця 1

КЛАСИФІКАЦІЯ ВІДХОДІВ ВИРОБНИЦТВА ДЛЯ ЦІЛЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
(РОЗРОБЛЕНО НА ОСНОВІ ДЖЕРЕЛ [3, с. 79; 4])

№ з/п	Ознаки	Класифікаційні групування
1	З погляду можливості повторного використання	Зворотні та незворотні
2	За можливістю подальшої переробки	Відходи, що підлягають переробці та відходи, що не підлягають переробці
3	За токсичністю	Токсичні та нетоксичні
4	За відношенням до нормативу	В межах норми та наднормовані
5	За класом небезпеки	Відходи I-го класу, відходи II-го класу, відходи III-го класу та відходи IV-го класу небезпеки

Ведення обліку виробничих відходів за узагальненою класифікацією (табл. 1) дозволить формувати інформацію про їх наявність, стан і рух з метою управління ними.

Невичерпний перелік джерел утворення відходів на підприємствах різних галузей економіки наведені у табл. 2.

З погляду можливості повторного використання виробничих відходів, такі відходи поділяються на зворотні та незворотні відповідно до Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості (надалі – Методичні рекомендації № 373) [4]. Проте, на нашу думку, ці рекомендації можна використовувати і з метою класифікації відходів, що утворюються в інших сферах

діяльності підприємства (наприклад, під час адміністративної або збутової діяльності). Вирішальним чинником при цьому є можливість або неможливість використання відходів у майбутньому у господарській діяльності підприємства.

Згідно п. 328 Методичних рекомендацій № 373 зворотні відходи – це залишки сировини, матеріалів, напівфабрикатів, теплоносіїв та інших видів матеріальних цінностей, що утворилися у процесі виробництва продукції (робіт, послуг), які втратили повністю або частково первинні споживчі властивості початкового матеріалу (хімічні і фізичні) і тому використовуються з підвищеними витратами (зниженням виходу продукції) або зовсім не використовуються за прямим призначенням у виробничому циклі під-

ДЖЕРЕЛА УТВОРЕННЯ ВІДХОДІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ

№ з/п	Вид джерела відходів (підрозділи підприємств, підприємства)	Найменування відходів
1	Автотранспортна дільниця	утворюються відпрацьовані акумулятори, шлам електроліту з свинцевих АКБ, відпрацьовані мастила, відпрацьовані шини, шлам та нафтопродукти від очисних споруд мийки автомобілів, промаслене ганчір'я
2	Електроцех	утворюються відпрацьовані ртутемісткі лампи
3	Котло-турбінний цех	утворюється зола, шлак
4	Цех хімоводоочистки	утворюється шлам водопідготовки
5	Ремонтно-механічний цех	утворюються зола вугільна, відходи металу, стружка
6	Об'єднаний будівельно-ремонтний цех	утворюються відходи металу, стружки та деревини
7	Швейні цехи	утворюється пил з тканин
8	Елеватори	утворюється зерновий пил; зернові відходи I-III категорії
9	Торгівельні підприємства	пакувальний матеріал, тара

приємства [4]. Тобто, загалом відходи є зворотними, якщо від їх використання можна отримати економічну вигоду. Якщо ж відходи не можуть бути використані у виробничому циклі або реалізовані як самодостатній продукт, вони вважаються незворотними та відносяться на собівартість виготовленої продукції. Незворотні відходи, на відміну від зворотних, виникають не лише на виробничих підприємствах. Такі відходи, як побутові відходи або макулатура, є на будь-якому підприємстві.

Зворотні відходи відповідають сутності такої категорії як запаси, що наведено в п. 4 П(С)БО 9 «Запаси» [5]. Такі відходи відповідно п. 329 Методичних рекомендацій № 373 можуть оцінюватися:

- за ціною можливого використання – якщо підприємство має намір використовувати відходи для власного основного, допоміжного виробництва або для інших потреб. Ціна можливого використання – знижена ціна первинного матеріалу зворотних відходів. Немає критеріїв того, в якому розмірі може бути знижена ціна первинного матеріалу, тож при використанні цього методу є сенс встановити критерій в обліковій політиці підприємства, наприклад визначити відсоток зниження до первісної ціни;

- за повною ціною первинного матеріалу – в основному, якщо відходи реалізуються стороннім організаціям;

- за справедливою вартістю відходів – тобто фактично це ціна відходів, за якою їх можна реалізувати. Для визначення справедливої вартості відходів підприємство проводить дослідження ринкових цін власними силами або залучає сторонніх фахівців.

Згідно з п. 2.13 Методичних рекомендацій з обліку запасів (*надалі* – Методичні рекомендації № 2) первісна вартість запасів, що надійшли на склад від

забракованих виробів та зворотних відходів виробництва, ліквідації основних засобів, визначається за чистою вартістю реалізації, якщо такі запаси призначені для реалізації, або в оцінці їх можливого використання [6]. Відповідно до п. 4 П(С)БО 9 «Запаси» чиста вартість реалізації запасів – очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію [5].

Метод первісної оцінки зворотних відходів підприємство визначає у наказі про облікову політику підприємства.

Згідно п. 12 П(С)БО 16 «Витрати» прямі матеріальні витрати зменшуються на вартість зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва [7]. Тобто вартість списаних (і зданих на склад) з виробництва відходів відноситься на відповідний балансовий рахунок обліку запасів (рахунок 20 «Виробничі запаси»), якщо підприємство має намір використовувати відходи у власній діяльності (тобто при визнанні зворотних відходів активом), а не відноситься на собівартість готової продукції. Якщо у момент визнання відходів активом підприємство знає, що вони будуть продані, і така ситуація є систематичною, то слід проаналізувати, чи правильно підприємство визнає цей вид активів відходами. Можливо, це не відходи, а супутня продукція. У такому разі супутня продукція має оприбутковуватися на рахунок обліку готової продукції (рахунок 26 «Готова продукція»). Тоді відбувається формування собівартості супутньої продукції, яка за своєю суттю виступає як один із видів готової продукції.

Для цілей складання податкової декларації з податку на прибуток [8] відповідно до пп. 138.8.1 п. 138.8 ст. 138 Податкового кодексу України (*надалі* –

ПКУ) на вартість зворотних відходів, що виникають у власному виробництві, аналогічно до бухгалтерського обліку зменшується собівартість виготовлених та реалізованих товарів [9].

Відходи, реалізація та/або використання яких у виробничому процесі не передбачається, активом не визнаються. Витрати на утилізацію цих відходів включаються до інших операційних витрат.

Згідно з ст. 17 Закону України «Про відходи» підприємства зобов'язані:

- вести первинний поточний облік кількості, типу і складу відходів, які утворюються, збираються, перевозяться, зберігаються, обробляються, утилізуються, знешкоджуються та видаляються, і подавати щодо них статистичну звітність в установленому порядку;

- не допускати зберігання та видалення відходів у несанкціонованих місцях або об'єктах;

- своєчасно в установленому порядку сплачувати екологічний податок, що стягується за розміщення відходів;

- надавати місцевим органам виконавчої влади й органам місцевого самоврядування інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність;

- призначати відповідальних осіб у сфері поводження з відходами [2].

З метою впорядкування обліку відходів на підприємстві потрібно створити наказ або положення, що регламентує порядок роботи з відходами. Цей документ повинен містити розділи про:

- види відходів, що виникають у процесі діяльності підприємства;

- місця виникнення, збирання та зберігання відходів;

- первинну документацію, яка повинна вестися щодо них;

- відповідальних осіб, порядок обліку кожного виду відходів та інші моменти.

Для вивезення й утилізації побутових відходів підприємство має визначити місця для їх тимчасового зберігання. Саме туди незворотні відходи повинні будуть збиратися, там вони зберігатимуться до їх вивезення. Також потрібно укласти договір з юридичною особою, яка в установленому порядку є виконавцем послуг з вивезення відходів. Власники відходів, для яких платежі за розміщення відходів усіх класів небезпеки не перевищують 10,00 грн. на рік, власники тільки побутових відходів, які уклали договори на розміщення відходів із підприємствами комунального господарства, та власники відходів як

вторинної сировини, які здійснюють діяльність зі збирання таких відходів, звільняються від отримання лімітів на утворення та розміщення відходів відповідно до п. «а» ст. 32 Закону України «Про відходи» [2], п. 8 Порядку розроблення, затвердження і перегляду лімітів на утворення та розміщення відходів (надалі – Порядок №1218) [10].

Для вивезення та утилізації інших видів відходів (які вимагають отримання лімітів) потрібно вчинити кілька додаткових дій:

- а) по-перше, укласти договори з підприємствами на вивезення цих відходів. Можна вибрати будь-яке підприємство, що має ліцензію на такий вид послуг та надає їх на території, на якій розміщено об'єкт утворення відходів;

- б) по-друге, у зв'язку з тим що державний санітарно-епідеміологічний нагляд за відходами та нагляд за дотриманням вимог безпеки для здоров'я людини згідно з п. «а» ст. 24 Закону України «Про відходи» здійснюється державною санітарно-епідеміологічною службою [2], підприємство мусить звернутися до санепідстанції за своїм місцезнаходженням для обстеження місць тимчасового розміщення відходів на території підприємства й отримання акта обстеження.

Після цього слід звернутися до уповноваженого органу виконавчої влади на місцях (державне управління охорони навколишнього природного середовища) для отримання Дозволу на розміщення відходів, що містить перелік відходів у розрізі груп і видів, класу небезпеки, код відходу, дозволу до розміщення кількість відходів на рік, місце розміщення відходів. Форма дозволу встановлена додатком 1 до Порядку № 1218 [10]. З 2012 року дозволи на розміщення небезпечних відходів (батареї, акумулятори, лампи люмінесцентні тощо), видає Міністерство екології і природних ресурсів України (п. 1 Порядку № 1218) [10]. Проте процедура оформлення такого дозволу однакова і регулюється Порядком № 1218 [10].

Для отримання Дозволу на розміщення відходів на майбутній рік слід подати заяву. Така заява подається власниками відходів, які здійснюють тільки їх розміщення, до 1 квітня, а власниками відходів, які не тільки розміщують їх на своїй території, а ще й утворюють у процесі власної господарської діяльності, до 1 червня поточного року.

До заяви додаються документи, встановлені п. 12 Порядку № 1218 [10]. Один із таких документів – проект ліміту на утворення та розміщення відходів.

Форма проекту ліміту повторює форму самого ліміту, що є додатком 2 до Порядку № 1218 [10]. Це не випадково, бо проектом ліміту така форма є до затвердження її органом, що видає дозвіл на розміщення відходів. Після такого твердження проект ліміту стає затвердженим лімітом утворення та розміщення відходів. Органи Мінікоресурсів на місцях (Державне управління охорони навколишнього середовища) розглядають отримані заяви та подані разом із ними документи і до 1 липня видають дозволи на розміщення відходів (п. 13, 18 Порядку № 1218) [10].

Зверніть увагу, що якщо в отриманому дозволі встановлено меншу кількість відходів, ніж передбачено у поданому підприємством проекті ліміту відходів, власники відходів подають скориговані проекти лімітів відходів на узгодження до тих самих органів до 1 вересня поточного року (п. 14 Порядку № 1218) [10]. Ліміти на утворення та розміщення відходів наступного року затверджуються до 1 жовтня поточного року терміном на 1 рік.

У більшості випадків незворотні відходи відображаються в обліку тільки у кількісному виразі. Облік відходів ведеться як за місяцями їх виникнення, так і за конкретними видами продукції (п. 331 Методичні рекомендації № 373) [4] у розрізі видів відходів. Види відходів визначаються на підставі Класифікатора ДК 005-96 [11].

Облік відходів, пакувальних матеріалів і тари ведеться у типовій формі первинної облікової документації, призначеної для обліку відходів, – форма № 1-ВТ, затверджена наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 07.07.2008 р. № 342 (надалі – Інструкція № 342) [12].

Інструкція № 342 дає вичерпний перелік виробничих (технологічних) процесів, перелік пакувальних матеріалів, терміни, що відображають конкретні види і стан відходів, а також пояснює алгоритм заповнення форми.

Зверніть увагу: Інструкція № 342 встановлює порядок ведення первинного обліку відходів та пакувальних матеріалів та тари і для підприємств, у процесі діяльності яких утворюються відходи, у т. ч. відходи пакувальних матеріалів і тари.

Деякі незворотні відходи можуть бути кваліфіковані як вторинна сировина – це відходи, для утилізації та переробки яких в Україні є відповідні технології і виробничо-технічні та/або економічні передумови (ст. 1 Закону України «Про відходи» [2]). Наприклад, папір, металобрухт, поліетилен тощо.

Ці відходи можуть бути здані переробним підприємствам за грошову компенсацію. Цей вид доходів у бухгалтерському обліку є іншими операційними доходами та у момент виникнення підлягає оприбутковуванню на баланс за чистою вартістю, тобто за ціною можливої реалізації підприємству з переробки вторинної сировини.

Наведемо приклад. Мале виробниче-впроваджувальне підприємство «МЕКОЛ» у звітному місяці виготовило 300 штук готової продукції і також 20 кг. супутньої продукції, реалізувало 85 штук готової продукції за ціною 60,00 грн. (у т. ч. ПДВ) за штуку і 20 кг. супутньої продукції за ціною 9,00 грн. (у т. ч. ПДВ) за кг. У процесі виробництва отримано 60 кг. зворотних відходів. Загальна сума витрат, понесених у зв'язку з виробництвом, становить 10000,00 грн. В обліковій політиці підприємства встановлено, що зворотні відходи та супутня продукція обліковуються за повною ціною первинного матеріалу, і на підставі фактичної калькуляції встановлено, що вартість 1 кг. зворотних відходів та супутньої продукції у звітному місяці – 5,00 грн. Таким чином, собівартість готової продукції становить: 10000,00 (загальна сума витрат) – 60 x 5 (зворотні відходи) – 20 x 5 (супутня продукція) = 9600,00 грн.

Також у звітному місяці:

– комісія на підприємстві встановила, що зламаний верстат первісною вартістю 3000,00 грн та зі зносом 2400,00 грн підлягає списанню у зв'язку з неможливістю ремонту (вартість і знос у податковому та бухгалтерському обліку однакові). Після списання було отримано 65 кг металобрухту. Відповідно до п. 189.10 ст. 189 ПКУ ПЗ з ПДВ не нараховуються. Металобрухт можна здати як вторинну сировину за ціною 1,80 грн за кілограм без ПДВ (операції з постачання металобрухту звільняються від ПДВ, п. 23 підрозділу 2 розділу ХХ ПКУ [9]);

– за наслідками роботи архіваріуса з державного архіву на підставі акта на підприємстві підлягають знищенню 10 кг. документів за минулі роки. Підприємство вирішило здати ці документи у макулатуру. Вартість 1 кг. макулатури – 0,50 грн без ПДВ;

– здано на склад відпрацьовані шини – 4 штуки;

– вивезено побутове сміття сторонньою організацією. Вартість послуг – 185,00 грн. без ПДВ.

Порядок відображення вищенаведених фактів господарського життя підприємства в обліку для цілей складання фінансової та податкової звітності відображений у табл. 3.

**ПОРЯДОК ВІДОБРАЖЕННЯ ФАКТІВ ГОСПОДАРЬСЬКОГО ЖИТТЯ ПІДПРИЄМСТВА
З ОБЛІКУ ВІДХОДІВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ**

№ з/п	Зміст господарської операції	Фінансова звітність		Кількість	Сума, грн.	Податкова звітність	
		Д-т	К-т			Доходи	Витрати
1	Нараховано витрати, пов'язані з виробництвом продукції	231	13, 20, 22, 65, 66, 91	–	10000,00	–	–
2	Оприбутковано готову продукцію на склад підприємства	26	231	300	9600,00	–	–
3	Оприбутковано зворотні відходи у виробництві, які у майбутньому використовуватимуться у виробничому циклі, кг. 60 кг. × 5,00 грн./кг. = 300,00 грн.	201	231	60	300,00	–	–
4	Оприбутковано супутню продукцію на склад 20 кг. × 5,00 грн./кг. = 100 грн.	26	231	20	100,00	–	–
5	Реалізовано готову продукцію: 85 шт. × 60 грн./шт. = 5100,00 грн.	361	701	85	5100,00	4250 ¹	–
6	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ 5100,00 грн. : 1,2 × 0,2 = 850,00 грн.	701	641/ПДВ	–	850,00	–	–
7	Списано собівартість готової продукції: 9600,00 грн.: 300 шт. × 85 шт. = 2720,00 грн.	901	26	85	2720,00	–	2720 ²
8	Реалізовано супутню продукцію: 20 кг. × 9,00 грн./кг. = 180,00 грн.	361	701	20	180,00	150 ¹	–
9	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ 180,00 : 1,2 × 0,2 = 30,00 грн.	701	641/ПДВ	–	30,00	–	–
10	Списано собівартість супутньої продукції, кг	901	26	20	100,00	–	100,00 ²
11	Списано зламаний верстат за залишковою вартістю 3000,00 – 2400,00 = 600,00 грн.	976	104	–	600,00	–	600,00 ³
12	Списано нарахований знос	131	104	–	2400,00	–	–
13	Оприбутковано металобрухт після списання верстата 65 кг × 1,80 грн. = 117,00 грн.	209	746	65	117,00	0 ⁴	–
14	Металобрухт здано сторонній організації	361	712	65	117,00	117,00 ¹	–
15	Списано вартість металобрухту	943	209	65	117,00	–	0 ⁴
16	Оприбутковано макулатуру 10 кг. × 0,5 грн = 5,00 грн.	209	710	10	5,00	0 ⁴	–
17	Макулатуру здано сторонній організації 5,00 × 1,2 = 6,00 грн.	361	719	–	6,00	5 ¹	–
18	Відображено зобов'язання з ПДВ 6 : 1,2 × 0,2 = 1,00 грн.	719	641/ПДВ	–	1,00	–	–
19	Списано вартість макулатури	943	209	–	5,00	–	0 ⁴
20	Оприбутковано відпрацьовані шини, шт.	–	–	4	–	–	–
21	Підписано акт виконаних робіт на вивезення побутового сміття сторонньою організацією	92	631	–	185,00	–	185,00 ⁵

¹ Пп. 135.4.1 п. 135.4 ст. 135 і п. 137.1 ст. ПКУ [9].

² П. 138.4 і 138.8 ст. 138 ПКУ [9].

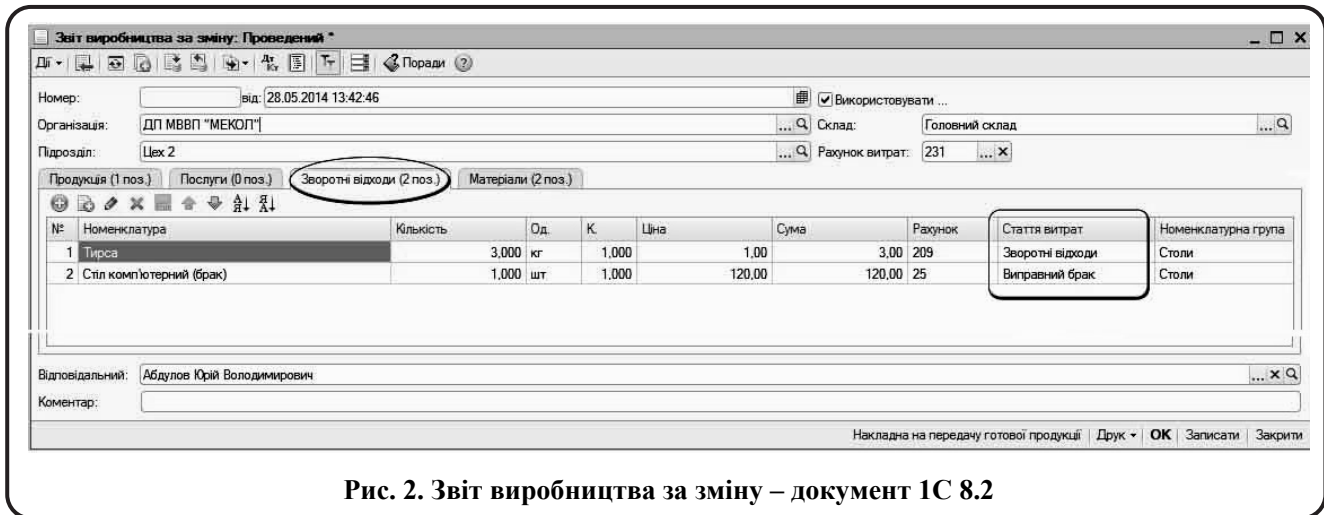
³ П. 146.16 ст. 146 ПКУ [9].

⁴ На думку автора, за фактом визнання металобрухту, макулатури, інших видів вторсировини активом у бухгалтерському обліку у податковому обліку доходу не виникає, адже це не відповідає поняттю «постачання» за ПКУ [9]. Відповідно, не виникають і витрати при списанні вартості за фактом продажу. Дохід у податковому обліку виникає лише за фактом здачі (реалізації) металобрухту та макулатури сторонній організації на суму отриманих коштів. Але це питання не врегульоване у законодавстві, й фахівці Міндоходів можуть мати іншу точку зору.

⁵ П. «є» пп. 138.10.6 п. 138.10 ст. 138 ПКУ [9].

Для автоматизації процесу обліку зворотніх відходів підприємства можна використовувати можливості програмного продукту фірми „1С” на платформі 1С: Підприємство 8.2 – Конфігурація: Бухгалтерія для України 1.2.20.5 (надалі – 1С 8.2). У програмному

продукті 1С 8.2 в бухгалтерському інтерфейсі для обліку зворотних відходів створюється документ «Звіт виробництва за зміну», виконуємо наступні дії: Меню – *Виробництво* – *Звіт виробництва за зміну* (рис. 2).

Рис. 2. Звіт виробництва за зміну – документ 1С 8.2

ВИСНОВКИ

Методика обліку виробничих відходів підприємства, що утворилися, залежить від виду діяльності підприємства, специфіки технологічних процесів виробництва продукції, від їх виду, способів зберігання та інших об’єктивних факторів.

Розуміючи крайню затребуваність практики діяльності виробничих підприємств у отриманні відповідних рекомендацій стосовно організації та методики обліку відходів, у статті зроблена спроба в усіх напрямках розтлумачити основи облікового відображення відходів залежно від їх класифікаційних ознак. Здійснено системний огляд вітчизняної правової бази для ілюмінованого відображення правил організації роботи промислових підприємств. Звісно, що всі аспекти питання розглянути не представляється можливим, враховуючи його виключну специфіку. Тим не менш, закладено основу подальшого розвитку наукової, теоретичної та методологічної уваги до регулювання виникнення та утилізації відходів у їх обліковому відображенні. Зважаючи на недостатнє розкриття цього питання в практичному аспекті, запропоновано до розгляду та ознайомлення реальний обліковий приклад, опанування якого підвищить прозорість питання серед професійних бухгалтерів і надасть необхідну інформацію всім зацікавленим особам, які так чи інакше мають відношення до галузі виробництва.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. **Статистичний** щорічник України за 2011 рік: Статистичний збірник. – К.: ТОВ «Август Трейд, 2012. – 559 с.
2. **Закон** України «Про відходи» від 08.03.1998 р. № 187/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80/print136018_1123302816.
3. **Розвиток** науки про бухгалтерський облік і господарський контроль: забезпечення стійкого розвитку економіки України: [Монограф.] / Т.А. Бутинець, Т.В. Давидюк, І.В. Жиглей, І.В. Замула; за заг. ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – 308 с.

4. **Методичні** рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості. Затверджено наказом Міністерства промислової політики України від 09 липня 2007 р. № 373.

5. **Наказ** Міністерства фінансів України «Про затвердження положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» № 246 від 20.10.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99/print1360181123302816>.

6. **Наказ** Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій з обліку запасів» № 2 від 10.01.2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1023.2290.3&nobreak=1>.

7. **Наказ** Міністерства фінансів України «Про затвердження положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» № 318 від 31.12.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00/print1360181123302816>.

8. **Наказ** МФУ «Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємства» № 1213

від 28.09.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1215-11/print1333350777382537>.

9. **Податковий** кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17&p=1302724046553028>.

10. **Постанова** «Про затвердження порядку розроблення, затвердження і перегляду лімітів на утворення та розміщення відходів» № 1218 від 03.08.1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1218-98-%D0%BF/print1360181123302816>.

11. **Класифікатор** відходів ДК 005-96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dovidnyk.in.ua/directories/dkkv>.

12. **Наказ** Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження типової форми первинної облікової документації N 1-ВТ «Облік відходів та пакувальних матеріалів і тари» та Інструкції щодо її заповнення» № 342 від 07.07.2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0824-08/print1360181123302816>.

В статье рассмотрены некоторые особенности организации и методики учета производственных отходов предприятий различных отраслей экономики. Исследование особенностей организации и методики учета производственных отходов предприятий в условиях институциональных преобразований осуществляется в неразрывной связи с производственными и интеграционными процессами, присущие данному периоду исторического развития общества. Дополнением к работе является основательный анализ вопроса, что позволило определить проблему организации и методики учета отходов предприятий, поскольку данный вопрос недостаточно урегулирован на уровне нормативно - правовых документов. Приведена классификация отходов производства и источники их образования, что дает возможность основательно раскрыть порядок отражения фактов хозяйственной жизни предприятия по учету таких отходов для целей составления финансовой и налоговой отчетности.

Ключевые слова: *учет, отходы, организация, методика, классификация, источники, алгоритм.*

The article examines some of the features and techniques of accounting production waste enterprises of different industries. Research of the organization and methods of accounting industrial waste companies in terms of institutional reforms carried out in close connection with the production and integration processes specific to the period of the historical development of society. Complementing the work is thoroughly analyzed the issue that allowed to define the problem of waste and methods of accounting firms since the matter is not resolved at the level of legal documents. The classification of waste products and sources of their formation, which makes it possible to thoroughly reveal the order of the facts of economic life of the enterprise to integrate waste for the purposes of financial and tax reporting.

Keywords: *accounting, waste, organization, methodology, classification, source, algorithm.*